

BÓG I ANTYREALIZM

Streszczenie

Można wyróżnić dwa rodzaje powiązań między antyrealizmem semantycznym a teizmem. Pierwsze z nich ma swoje źródło w antyrealistycznym twierdzeniu, że język rozumiemy dzięki naszej znajomości uzasadnień sądów lub zdań. W konsekwencji tego staje się czymś niemożliwym przekazanie wiedzy Boga wierzącemu, jeśli ten ostatni osobiście nie zna uzasadnienia odpowiedniego zdania. Ze szczególnie mocnym przedstawieniem tej doktryny mamy do czynienia na ostatnich stronach *Logicznej podstawy metafizyki* Michaela Dummetta. Można to rozumieć jako całkowite odrzucenie każdego rodzaju iluminacjonizmu, a także pewnych w jakiś sposób pokrewnych mu stanowisk, takich jak idealizm transcendentálny. Drugie powiązanie ma charakter bardziej pozytywny dla teizmu. Antyrealizm musi przyjąć, że każdy sąd może być poznany, co wydaje się sprzeczne ze zdrowym rozsądkiem. Istnieje jednak prosty sposób na uczynienie tej sugestii czymś prawdziwym, a mianowicie przyjęcie istnienia wszechwiedzącego Boga, który zna każdy sąd. Ten sposób myślenia po raz pierwszy został wyeksponowany trzydzieści lat temu przez Alвина Plantingę i stał się przedmiotem szczegółowych dyskusji różnych filozofów. Należy podkreślić, że po szczegółowym zbadaniu te dwa rodzaje powiązań nie są równie mocno uzasadnione, ponieważ tylko pierwsze z nich jest silnie zakorzenione w antyrealistycznej semantyce, podczas gdy drugie jest jedynie pewną spekulatywną sugestią.

GOD AND ANTIREALISM

Summary

Two kinds of connections between semantic antirealism and theism may be distinguished. The first one begins with the antirealist claim that we understand language through our knowledge of justification of statements or sentences. Consequently, it becomes impossible to transfer God's knowledge to the believer, if she or he personally doesn't know the justification of the relevant statements. There is especially strong exposition of this doctrine in the last pages of Michael Dummett's *The Logical Basis of Metaphysics*. This could be understood as the refutation of any kind of illuminationism, as well as some remotely related positions, like transcendental idealism. The second connection is more positive for theism. Antirealism needs to suppose that every statement could be known, which seems to be contrary to common sense. But there is one very easy way to make this supposition true, namely by acknowledging the existence of omniscient God, who knows every proposition. This way of thinking was first expounded by Alvin Plantinga few decades ago, and since then has become the subject of scrupulous discussions by different philosophers. It should be emphasized that after close examination these two connections aren't equally justified, because only the first one has strong semantic roots in antirealism, why the second one is merely a speculative conjecture.

Summarised by Krzysztof Czerniawski

Słowa kluczowe: antyrealizm, teizm, iluminacjonizm, M. Dummett, A. Plantinga.

Key words: antirealism, theism, illuminationism, M. Dummett, A. Plantinga.

Information about Author: KRZYSZTOF CZERNIAWSKI, PhD—Institute of Philosophy, University of Szczecin; address for correspondence: ul. Krakowska 71, PL 71-004 Szczecin; e-mail: kfczerniawski@gmail.com